

Rješenja testa za školsko natjecanje iz filozofije 2019.

Poštovane kolegice i kolege, nadamo se da će priložena rješenja s načinom bodovanja pomoći u ispravljaju testa. U pitanjima u kojima se traži nešto objasniti, obrazložiti ili protumačiti, navodimo samo bitne momente odgovora, a nastavnik treba prosuditi je li odgovor složen u adekvatnu cjelinu. Ako smo negdje previdjeli neki relevantan moment koji učenik navodi, to svakako treba uzeti u obzir i odgovarajuće vrednovati.

1. pitanje [2 boda = 4 x 0,5]

Uvriježeno je mišljenje, iako se ne bi svi filozofi oko toga složili, da je zadaća **filozofije** pokušati pronaći najopćenitije principe bitka i tako objasniti **svijet kao cjelinu**. Nasuprot tome, zadaća bi **znanosti** bila objasniti **neki aspekti svijeta** pozivanjem na principe koji vrijede u zadanom području.

2. pitanje [3 boda = 6 x 0,5]

Vrsta potkrepe	Tvrdnja	filozofija/znanost
empirijski dokaz	Tijelo uronjeno u tekućinu lakše je za težinu istisnute tekućine.	prirodne znanosti
formalni dokaz	Površina kvadrata nad hipotenuzom pravokutnog trokuta jednaka je zbroju površina kvadrata nad katetama.	formalne znanosti
argument	Svijet se sastoji od nedjeljivih čestica.	filozofija

3. pitanje [1 bod = 2 x 0,5]

Prvi filozofi, tzv. predsokratovci, bili su filozofi prirode. Pokušavajući objasniti svijet (ukupnost pojedinačnih, promjenjivih bića) željeli su pronaći nešto vječno iz čega je sve/biće nastalo i u što se sve/biće vraća. Supstancija o kojoj je riječ naziva se **počelo ili prapočelo** (grč. **arhe**).

4. pitanje [1 bod]

Prvi se filozofi slažu da svijet nije kaos, nego **kozmos**.

5. pitanje [2 boda]

Bitak jest, nebitak nije. Za svaku je promjenu potreban nebitak. Nastanak je je promjena iz ništa u nešto. Nestanak je promjena iz nešto u ništa. Kako nebitak nije, nema onog „ništa“ potrebnog za nastanak/nestanak.

6. pitanje [3 boda = 6 x 0,5]

- a) Prema Anaksagori bitak su **homeomerije** i **djeljive** su.
- b) Prema Empedoklu bitak su **4 elementa** i **djeljiva** su.
- c) Prema Demokritu bitak su **atomi** i **nedjeljivi** su.

7. pitanje [1 bod]

Nominalizam je stajalište koje tvrdi da univerzalije ne postoje realno. Realno postoje samo pojedinačni predmeti, a opće je samo ime (znak ili termin).

8. pitanje [2 boda = 2 x 1]

Stoička slika svijeta naslanja se na **Heraklita**, a Epikurova na **Demokrita**.

9. pitanje [3 boda = 6 x 0,5]

Prema Aristotelu su tri motriteljske znanosti: prva filozofija (bogoslovlje, metafizika), naravoslovlje (fizika) i matematika, a od njih naravoslovlje promatra bitak koji se može pokretati. Ako ne postoji drugo bivstvo mimo složenoga, onda će naravoslovlje biti prva znanost. Ako pak postoji neko nepokretno i izdvojeno bivstvo, onda će znanost o njemu biti prvotnija i sveopća. Ona će onda kao prvotna i sveopća promatrati bitak kao bitak i njegove prisutnine po sebi.

10. pitanje [2 boda = 2 x 1]

Bića koja su po naravi – počelo promjene imaju u sebi [1 bod], dok bića koja bivaju po umijeću – počelo promjene imaju u tvoritelju/umijeću [1 bod].

11. pitanje [1 bod = 2 x 0,5]

Prema Aristotelu postoji/postoje četiri uzroka, a naravoslovac mora znati sve.

12. pitanje [2 boda = 2 x 1]

Prema Aristotelu, ono što po naravi nastaje, nastaje tako ili uvijek ili ponajviše [1 bod], a nijedna stvar koja nastaje po posepku ili slučajem ne nastaje niti uvijek niti ponajviše. Stoga posebak ne može biti uzrokom takvih stvari [1 bod].

13. pitanje [2 boda = 0,5 + 0,5 + 1]

Prema Platonu, postanak ovog svijeta pomiješan je iz sustava nužnosti i uma, od kojih je prvi uzrok svega slučajnoga, a drugi svega lijepoga (i dobroga).

14. pitanje [3 boda = 6 x 0,5]

- a) Ono postajuće, što je dohvatljivo mnijenjem s osjetom.
- b) Ono što postajuće oponaša, a što je dohvatljivo mišljenjem.
- c) Ono u čemu postajuće postaje (prostor), što je dohvatljivo nekim zaključivanjem koje je praćeno nesvjesnošću.

15. pitanje [2 boda = 2 x 1]

Svijet je stvoren jer je tjelesan i dostupan osjetilima, a sve osjetilno, o kojem imamo samo mnijenje, je postalo. [1 bod] Svijet je stvoren po vječnom uzoru jer je lijep (najljepši od postaloga) i njegov tvorac je najbolji među uzrocima. Ono stvoreno po nečemu što je i samo stvoreno i promjenjivo ne može biti lijepo. [1 bod]